

Oprensning og rengøring af dam

Når din havedam har behov for en grundig rengøring er det forberedende arbejde ret vigtigt. Du skal vurdere om der er behov for at dammen tømmes komplet og renses helt op.

Er det tilfældet skal du sørge for at have alle de ting klar som du undervejs vil kunne få behov for og du skal også sørge for at have tilstrækkelig med tid til at gennemføre projektet på en gang. Er der blot tale om en lettere rengøring kan det i de fleste tilfælde gøres i løbet af nogle timer alt efter dammens størrelse.

Almindelig rengøring i forbindelse med forårsopstart eller i forbindelse med nedlukning til vinteren

I forbindelse med den almindelige rengøring af dammen, bør du støvsuge dammens bund grundigt, dette giver samtidig plads til et gavnligt større vandskifte (omkring 30 % som skiftes med vand fra vandhanen), som altid er at anbefale både forår og efterår, det er altid bedst at lave denne rengøring når dammen har en temperatur på omkring 8 grader, for så giver det store vandskift ikke det store udsving i vandtemperaturen, da vandhane vand gerne ligger på ca. denne temperatur. Planlæg din tid bedst muligt.

Klargør din støvsuger find en blød kost og det passende tøj frem, hav alle de produkter du skal bruge hjemme i tilstrækkelige mængder, **HUSK** uv pæren. Så arbejdet ikke skal afbrydes unødigt. Det er bedst at begynde støvsugningen fra dammens kanter og med langsomme bevægelser arbejde sig ned mod dammens bund. Husk, hele tiden på at jo mere roligt du bevæger støvsugeren over sider og bund, jo mere effektivt får du fjernet slammet fra dammen.

Støvsugeren kan ikke genbruge vandet og det bedste du kan gøre er, at bruge det vand som du suger væk fra dammen til at vande planter og græsplænen med, da slammet jo samtidigt virker som gødning, husk at flytte slangen rundt så vandet fordeles over hele området. Hvis du vil have det mest effektive afløb fra din støvsuger, kan det anbefales at hæve støvsugeren 40-50 cm fra jorden.

Når vi udlejer vores støvsugere kommer de altid i en plastik murebalje, som vi anbefaler at man vender om og stiller støvsugeren på, da det giver et godt fald på slangen. Hvis der efter du har støvsuget bassinet syntes der er steder i bassinet hvor der er problemer med slam, bør du med den bløde kost gå det efter og løsner det og så suger det op bagefter.

Herefter bør du behandle mod trådalger, hvis det er påkrævet. Nu kan du begynde at fylde vand på dammen igen, hvis det er en forårsrengøring, så sørg for at starte dit filter op når der er vand nok på dammen, til at det kan køre uden at det kører tørt. Sørg selvfølgelig først for, at filteret er rensed grundigt og at der er sat en ny uv pære i inden filteret samles og gøres klart til opstart efter vinteren.

Når dammen igen er fyldt op og filteret er startet, så vil dammen være klar til foråret og efter du har tilsat den rette mængde probiotika og filterstart, så kan du efter ca. 14 dage så småt begynde med en sparsom fodring af fiskene, hvis de viser tegn på madlyst.

Er det en vinterklargøring du laver, så husk at det er vigtigt at du først laver denne oprensning mindst 14 dage efter at du har indstillet fodringen. Sørg for at du renses filteret, pumpen og andet teknisk udstyr grundigt inden de stilles frostfrit for vinteren. Husk, også altid at tømme alle slanger for vand så de ikke frostsprænger.

Den helt store tur med oprensning af dammen

Nogle gange kan det komme på tale at lave den helt gennemgribende oprensning af dammen, dette er uanset dammens størrelse et stort projekt og her er der brug for en hel del planlægning for at få projektet til at forløbe bedst muligt. Skal du lave denne store oprensning er det vigtigt at du begynder med at beregne hvor meget tid hver del af projektet tager, her er en liste over hvad du skal igennem med sådan en total rensning.

- Klipping og beskæring af planter
- Opretning af kanter
- Opstilling af kar til midlertidig opbevaring af fisk, husk at hvis projektet tager mere end en dag bør der være et aktivt filter på dette midlertidige kar, mindste krav er uanset tiden fiskene skal være i karret en kraftig luftpumpe der kan belufte karret tilstrækkeligt.
- Tømning af dammen
- Indfangning af fisk
- Rengøring af dammen (højtryksrensning, spuling af bunddræn/pumper og evt. filter)
- Påfyldning af vand
- Opstart af filter og andet teknisk udstyr (se første afsnit om almindelig rengøring)
- Oprydning
- Fisk retur til dammen

Beskæring og klipping af planter kan sagtens gøres dage i forvejen, og ved man, at man skal i gang med en større oprensning, så behøver man ikke at være så varsom med ikke at svine dammen til med jord og plantedele, deling af planter gøres bedst ude af dammen på jorden, da det nogen gange vil kræve både sav og store knive.

Når planterne er fjernet kan du langt bedre komme til at rette sten og anden kantafslutning op, så det igen fremstår pænt så alt bassinfolie er skjult og samtidig kan du nu lave eventuelt lave ændringer.

Du bør have et kar i passende størrelse stående klar til dine fisk, inden du begynder at tømme dammen, hvis det er muligt at lade det eksisterende filter kører på dette midlertidige kar, er det klart den bedste løsning for så er filteret jo allerede aktivt.

Laver du denne oprensning af dammen i foråret inden filteret startes op på dammen, kan du sagtens starte filteret op på det midlertidige kar flere dage/uger inden fiskene flyttes. Pump blot så meget vand over fra dammen, at filteret og pumpe kan kører uden at kører tørt, og lad dette kører mindst 14 dage inden, så vil filtret være aktivt når det så flyttes tilbage på dammen, når fiskene er tilbage i dammen.

Sørg for at fiskene ikke fodres mindst 14 dage op til sådan en oprensning, så de ikke forurener vandet i det midlertidige kar. Husk, at du skal gemme mindst en tredjedel af vandet, det skal retur i dammen for ikke at skulle starte helt forfra, med at opbygge en ny gavnlig bakteriekultur i dammen.

Derfor er det bedst hvis det midlertidige kar er mindst halv størrelse af dammen. Sørg derfor også for at suge vandet fra toppe af dammen når du fylder karret så du ikke fylder karet med slam fra bunden af dammen.

Når du skal tømme din dam er det vigtigt at gøre det med en passende pumpe, så det ikke tager for lang tid at tømme dammen, men også at du bruger en pumpe der ikke er så kraftig at den suger alle fisk til sig og laver skader på dem, da fiskene jo ikke vil kunne søge væk på grund af den svindende vandstand og dermed plads.

Begynd straks når du begynder tømningen, at indfange fiskene gør det varsomt, så fiskene stresses mindst muligt. Nogen gange kan det være bedst først at tappe halvdelen af vandet af før du begynder indfangningen, for at begrænse arealet hvor fiskene kan bevæge sig rundt på.

Husk, også at det nu er tid til at sortere ud i fiskene hvis det er nødvendigt, så du kun sætter de fisk tilbage som du ønsker at beholde, og får solgt eller foræret de tiloversblevne væk imens du stadig har det midlertidige kar stående oppe, så der er plads til dem.

Når karret er helt tomt, så kan du begynde oprensningen, hvis det er virkelig slemt kan det anbefales at højtryksrense folien grundigt, så du begynder med en helt ren dam når der igen er fyldt vand i. Sørg altid for at få rensed og skyllet ud mellem stenene langs kanten, så der ikke står slam mellem stenene der blot vil forurene dammen igen når den fyldes med vand.

Sørg også for at få rensed rør, slanger, bunddræn, pumper, filter og andet teknisk udstyr samtidigt med at dammen renses så alt er rengjort når du er færdig.

Husk, at aflæse vandmåleren inden du begynder påfyldningen, så du ved hvor mange liter vand du har i dammen. Når dammen er fuld, så tilsætter du probiotika og filterstart i passende mængder og efter 14 dage kan du så småt begynde med en sparsom fodring af fiskene, hvis de viser tegn på madlyst.

Det er bedst at sørge for at det meste af oprydningen er sket inden fiskene flyttes, så fiskene stresses efterfølgende af oprydning.

Flyt de fisk som du har valgt at beholde tilbage i dammen når der er gået en dags tid, men det er vigtigt at der i den mellemliggende tid har været cirkulation på dammen, så der ikke er lommer med vand af anden temperatur og at der er tilstrækkeligt med luft på dammen, så der ikke er for lidt ilt i vandet når fiskene kommer tilbage, da de vil være ganske stressede, efter nogle stressede dage med indfangning flytning og indfangning igen.

De følgende dage vil fiskene have behov for ro og afslapning, for at finde ind i den gamle rytme. Besøg derfor kun dammen i stille og roligt tempo i de første dage efter oprensningen, og vær ekstra opmærksom på at alle fisk opfører sig normalt, da disse voldsomme stresssituationer vil medføre, at fiskenes immunforsvar bliver stærkt reduceret og derved vil fiskene være mere udsatte for sygdom og parasitangreb.